

Plány na narození dítěte a jejich realizace v České republice

Realisation of childbearing intentions in the Czech Republic

Anna Šťastná

Plány a ideály ve studiu plodnosti

- Studium natalitních plánů – předpoklad racionální volby (zda, kdy a kolik dětí)
- Pozornost věnovaná natalitním plánům v demografii – spojená s možností predikce budoucího vývoje plodnosti a odhadů konečné plodnosti generací v reprodukčním věku
- The theory of planned behaviour (Ajzen) – jeden k teoretických konceptů, využit mj. při konstrukci GGS
- Podle TPB – jednání je funkcí záměrů (plánů) jedince a vnímané behaviorální kontroly. Předpoklad, že pokud je konkrétní jednání plně pod kontrolou aktéra, samy záměry (plány) dostačují pro predikci tohoto jednání.

Ideální a očekávané počty dětí

- **Ideální počty dětí – spíše reflexe společenských a kulturních norem, vycházejí vyšší než plánované počty dětí (o 0,2-0,4 v EU15 2001-Eurobarometr) či ideály deklarované vzhledem k reálné situaci respondenta**
- **Blíže realitě – očekávaný počet dětí (metodol. problém s neplánovaně narozenými dětmi)**

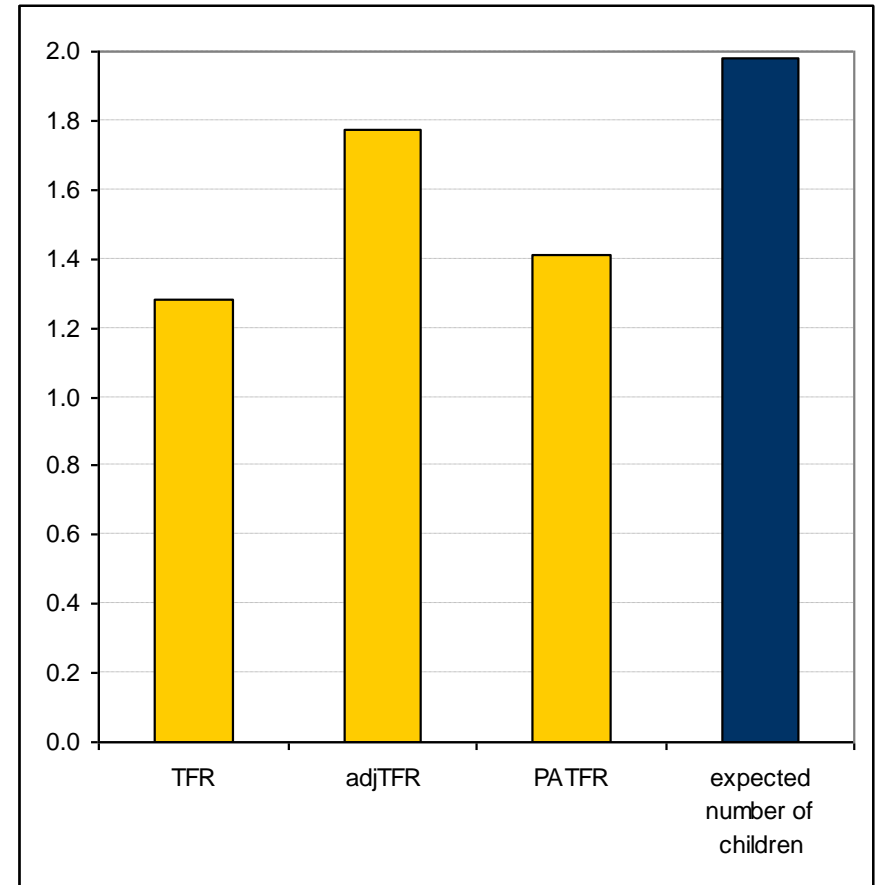
Age	Expected number of children				N	Mean***
	0	1	2	3 and more		
18-19	7.5	17.0	66.0	9.4	159	1.79
20-24	6.2	17.3	60.1	16.4	323	1.88
25-29	3.3	13.4	63.0	20.3	454	2.05
30-34	3.0	13.7	56.1	27.2	497	2.13
35-39	4.4	17.2	54.8	23.6	454	2.07
40-44	8.5	16.2	56.9	18.4	425	1.91
45-49	7.7	22.6	52.4	17.3	452	1.84
18-49	5.5	16.7	57.6	20.2	2764	1.98

Zdroj: GGS 2005 Česká republika

Child Gap a ideál vs. realita, metodologické souvislosti

- Ukazatele vypovídající o
chtěném počtu dětí
- Ukazatel snažící se
zachytit současnou
úroveň plodnosti:
 - TFR vs.
 - adjTFR (Bongarts-
Feeney 1998) – tempo
adjustment
 - PATFR – age and
parity-specific index
(z tabulek plodnosti)

Rok 2005

Zdroj: Human Fertility Database, GGS 2005 Česká
republika, vlastní výpočty

Výzkumné otázky

- Do jaké míry byly krátkodobé natalitní plány realizovány v průběhu tří let?
- Jaký typ plánů je častěji realizován? Otázka predikční schopnosti deklarovaných natalitních plánů.
- Jaká je role vybraných individuálních charakteristik z hlediska realizování či nerealizování původně deklarovaných záměrů?
- Do jaké míry zůstávají natalitní záměry stabilní do budoucna v případě, že ve sledovaném tříletém období nedošlo k jejich uskutečnění?

Data, výzkumný vzorek

- Czech Generation and Gender Survey – panelová data z let 2005 a 2008
- Vzorek – muži a ženy ve věku 18-45 let v roce 2005, zúčastnili se obou vln šetření
- N=1506
- Limitace – vysoké procento neúčasti respondentů z roku 2005 ve 2. vlně výzkumu (test možného zkreslení z důvodů non-response – ve většině proměnných použitých v analýze není systematické zkreslení, pouze: z panelu vypadli častěji mladí a bezdětní respondenti, méně často naopak ženy na MD/RD)

Metodologie

Otázky:

- „Máte v úmyslu mít (další) dítě v nejbližších 3 letech?“
- „Za předpokladu, že nebudete mít (další) dítě v nejbližších 3 letech, zamýšlíte mít ještě někdy (další) dítě?“

Binární logistická regrese – studium realizace natalitních plánů v průběhu následujících 3 let (plán realizován=narodilo se dítě nebo žena těhotná při 2.dotazování)

Kontrolní proměnné: pohlaví, věk, počet dětí, vzdělání, partnerství (single, LAT, nesezdané soužití, manželství), socio-ekonomické postavení

Deskriptivní výsledky – realizace plánů (v %)

Short-term childbearing intention 2005	Men			Women			Overall rate of realisation
	Distribution 2005	Had a child within 3 years	Rate of realisation	Distribution 2005	Had a child within 3 years	Rate of realisation	
Definitely yes	6.4	26.7	26.7	12.1	44.9	44.9	38.8
Probably yes	17.3	9.9	9.9	12.7	21.5	21.5	15.0
Probably no	24.5	7.0	93.0	18.2	7.5	92.5	92.8
Definitely no	50.7	3.1	96.9	52.4	4.7	95.3	96.1
Cannot have (more) children	1.0	28.6	x	4.6	0.0	x	x
Total	100.0	7.0	x	100.0	12.1	x	x

Zdroj: GGS 2005 a 2008 Česká republika

9,7 % mužů a žen ve věku 18-45 let se během období mezi dvěma vlnami výzkumu narodilo dítě / očekávali dítě při 2. dotazování

Deskriptivní výsledky – realizace plánů v závislosti na počtu dětí (v %)

Short-term childbearing intention 2005	Distribution 2005	Had a child within 3 years	Rate of realisation
Intention to have a 1st child			
Definitely yes	11.2	37.8	37.8
Probably yes	19.6	13.1	13.1
Probably no	26.5	5.7	94.3
Definitely no	41.3	6.6	93.4
Cannot have (more) children	1.4	11.1	x
Intention to have a 2nd child			
Definitely yes	15.7	50.0	50.0
Probably yes	21.4	23.3	23.3
Probably no	17.8	8.0	92.0
Definitely no	41.6	5.1	94.9
Cannot have (more) children	3.6	20.0	x

Zdroj: GGS 2005 a 2008 Česká republika

- Plány na 3. a další děti - pouze malý podíl lidí (<10%), míra realizace pozitivního plánu velmi nízká (13 resp. 5%)

Vliv vybraných faktorů

- Natalitní plány – reprezentují samostatný druh informace vysvětlující natalitní chování
- Model 4 - kontrola ostatních proměnných

		Model 1	Model 4
		Exp(B)	Exp(B)
Childbearing intention (ref. Wants a child later)	Definitely wants a child within 3 years	16.10 ***	5.46 ***
	Probably wants a child within 3 years	4.46 ***	2.11
	Wants a child later	1	1

*Pozn.: Odds ratios binární logistické regrese
Zdroj: GGS 2005 a 2008 Česká republika*

Vliv vybraných faktorů

		Model 4
		Exp(B)
Gender (ref. Male)	Male	1
	Female	1.67
Age of respondent in 2005 (ref. 25-29)	Age 18-24	0.51
	Age 25-29	1
	Age 30-34	0.55
	Age 35+	0.57
Number of children (ref. Childless)	0	1
	1	0.65
	2 and more	0.26 *
Partnership status (ref. No partner)	No partner	1
	LAT	3.26 **
	Cohabitation	3.60 **
	Married	6.22 ***
Education (ref. Upper secondary)	Basic/lower secondary	1.33
	Secondary/certificate	0.74
	Secondary/leaving exam	1
	Tertiary	1.39
Socio-economic status (ref. Employed)	Employed	1
	Unemployed	1.31
	Maternity / parental leave	1.76
	Student	1.76
	Not working	0.21

*Pozn.: Odds ratios binární logistické regrese
Zdroj: GGS 2005 a 2008 Česká republika*

Stabilita plánů

- nenarodilo-li se dítě

Childbearing plan in 2005	Childbearing plan in 2008				Total
	Child within next 3 years (definitely + probably)	Child later	No child (neither within 3 years nor later)	Cannot have children	
Child within next 3 years (definitely + probably)	111 44.8	42 16.9	88 35.5	7 2.8	248 100.0
Child later	91 31.9	123 43.2	68 23.9	3 1.1	285 100.0
No child (neither within 3 years nor later)	43 7.0	29 4.7	504 82.1	38 6.2	614 100.0

Zdroj: GGS 2005 a 2008 Česká republika

Shrnutí

- Natalitní plány – proměnná ovlivňující šance na narození dítěte
- Nejvyšší šanci realizovat plány – krátkodobý „pozitivní“ plán vyjádřený s vysokou mírou jistoty
- Nejvyšší shoda – mezi „nulovými“ natalitními plány a následným jednáním
- Smíšené výsledky ohledně predikční schopnosti krátkodobých „pozitivních“ plánů – natalitní plány by vedly k nadhodnocení počtů narozených → vlivy odkládání a faktorů spojených (nejen) s životním cyklem jedince ovlivňujících uskutečnění plánů či jejich redefinici
- Možná intervence vybraných faktorů = předmět dalšího výzkumu

Děkuji za pozornost!

anna.stastna@vupsv.cz

Příspěvek vznikl v rámci grantového projektu MŠMT „Aktivní stárnutí, rodina a mezigenerační solidarita“ (č. 2D06004)